

Region Syddanmark

Gråsten Teglværk A/S
Teglværksvej 14
6300 Gråsten

CVR-NR. 40 29 46 19

Miljø og Råstoffer
Kontaktperson: Niels Koch
E-mail: niels.koch@rsyd.dk
Direkte tlf.: 76 63 19 45

Dato: 31. maj 2016
Sagsnr.: 15/46699

TILLADELSE TIL ERHVERVSMÆSSIG INDVINDING AF BLÅLER GÆLDENDE TIL DEN 1. JULI 2026

På matr.nr 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl, Sønderborg Kommune.

Indholdsfortegnelse

Tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer	2
Sagens baggrund.....	2
Ejerforhold.....	2
Før tilladelsen tages i brug	2
Vilkår for tilladelse til råstofindvinding	4
Efterbehandlingsvilkår	8
Generelle bestemmelser	10
Sikkerhedsstillelse.....	11
Tinglysning	11
Tilsyn	11
Afgørelse om VVM-pligt.....	12
Ansøgningsprocessen.....	14
Ansøgning – udtalelser og tilladelser (stjernehøring)	14
Partshøring.....	23
Høring af Sønderborg Kommune vedr. fastsættelse af efterbehandlingsvilkår	24
Klagevejledning	24
Bilag 1 – Oversigtskort / graveplan.....	26
Bilag 2 - Tilladelser og dispensationer.....	27

Tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer

Region Syddanmark meddeler tilladelse til, at der indvindes ca. 10.000 m³ blåler årligt på et ca. 2,8 ha stort område af matr. nr. 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl, Sønderborg Kommune.

Tilladelsen til erhvervsmæssig råstofindvinding er meddelt i henhold til råstoflovens § 7 stk. 1, og den er betinget af vilkårene på de følgende sider.

Sagens baggrund

Gråsten Teglværk har søgt om fornyelse af tilladelse i henhold til råstoflovens §7 stk. 1 til at foretage indvinding på et 9 ha stort område. I forbindelse med behandlingen af ansøgningen blev området indskrænket til 3 gravefelter (gravefelt 1: ca. 0,5 ha, gravefelt 2: ca. 1 ha og gravefelt 3: ca. 1,3 ha) i alt ca. 2,8 ha, jf. bilag 1.

Teglværket har frem til 26. april 2015 haft tilladelse fra Sønderjyllands Amt til indvinding af ler forekomster. Indvindingen er sket i henhold til "anmeldte rettigheder" vedtaget af Folketinget i 1972. Rettigheden blev i 2003 forlænget til 1. juli 2028 af amtet.

Inden for rettighedsarealet skal der meddeles indvindingstilladelse efter råstofloven. Tilladelserne kan ifølge råstofloven kun meddeles i maksimalt 10-års perioder og med respekt for den til enhver til gældende lovgivning.

Ifølge råstofplan 2012 er det ansøgte areal udlagt som gravefelt for ler.

Der vil ikke blive foretaget indvinding under grundvandsspejl. Da materialet, der bliver indvundet, anvendes på matriklen vil transport til og fra teglværket ske på interne køreveje.

Sønderborg Kommune har i forbindelse med dispensation i henhold til §3 i Naturbeskyttelsesloven udarbejdet vilkår til efterbehandlingsplan.

Der er ikke ansøgt om dispensation for tilførsel af ren jord til råstofgrave efter jordforureningslovens § 52.

Ejerforhold

Ifølge tingbogen står A/S Gråsten Teglværk, Teglværksvej 14, 6300 Gråsten som ejer af matrikel 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl.

Før tilladelsen tages i brug

Region Syddanmark skal give accept til at indvindingen sættes i gang. Arbejdet med at rømme overjord og indvinde må ikke påbegyndes før følgende forudsætninger er opfyldt:

- **Klagefristen** skal være udløbet. Evt. klager over tilladelsen har som udgangspunkt opsættende virkning. Derfor kan tilladelsen ikke udnyttes før alle klagemuligheder er udtømt.
- **Sikkerhedsstillelse.** Der skal være stillet en økonomisk sikkerhed for efterbehandlingen af gravefeltene, og den forudsatte sikkerhedsstillelse skal foreligge i form af et dokument udstedt af råstofindvinderens pengeinstitut el. lign. over for Region Syddanmark.
- **Indvinder skal være opmærksom på** regnvandsledning, som går tværs over gravefelt 1 i en dybde af ca. 5 m.
- **Afgrænsning** for det område der må graves i, skal sættes af i marken efter nærmere aftale med Region Syddanmark. Pælene til afmærkning må ikke fjernes i indvindingsperioden, og skal sikres, så de ikke bliver beskadiget, fx med betonringe.
- **Tinglysning** af vilkår for efterbehandling på ejendommen skal være udført. Tinglysning udføres af Region Syddanmark og betales af ansøger.

Vilkår for tilladelse til råstofindvinding

Drift

1. Tilladelsen er gældende indtil 1. juli 2026, hvor tilladelsen udløber. Såfremt indvindingen ikke er færdig, kan der søges om en ny tilladelse.
2. Der må årligt indvindes 10.000 m³ blåler. Hvis der sker indvinding under grundvandsspejl, må der ikke uden forudgående tilladelse ske afledning af grundvand. Sønderborg Kommune er myndighed på dette område.
3. Råstofgravens driftstider er mandag til fredag fra kl. 06.00 – 18.00.
  - a. Ved driftstid forstås anvendelse af gravemaskiner, transport- og oparbejdningsanlæg samt udlevering, læsning og kørsel indenfor virksomhedens område.
4. Til råstofindvinding, herunder behandling af materialerne, må kun anvendes de i ansøgningen angivne maskiner: gummiged, gravemaskine og dumper. Væsentlige afvigelser herfra kan kun ske efter aftale med Region Syddanmark.
5. Efter etableringsfasen må det ækvivalente støjniveau fra indvindingsområdet i driftssituationen ikke overstige følgende værdier målt/beregnet ved nærmeste nabobebyggelse:

Dage	Tidsrum	Støjniveau
Mandag – fredag	07.00 – 18.00	55 dB (A)
Mandag – fredag	22.00 – 07.00	40 dB (A)
Andre tidspunkter		Lukket

Områder for blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområder (bykerne)

Dage	Tidsrum	Støjniveau
Mandag – fredag	07.00 – 18.00	45 dB (A)
Mandag – fredag	22.00 – 07.00	35 dB (A)
Andre tidspunkter		Lukket

Boligområder for åben og lav boligbebyggelse

Hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet, skal virksomheden ved målinger eller beregninger dokumentere at ovenstående støjgrænser overholdes. Udgifter hertil afholdes af virksomheden. Nævnte målinger/ beregninger skal udføres og rapporteres som "Miljømåling – ekstern støj" i henhold til gældende lovgivning, og skal udføres af et laboratorium eller person, som er godkendt til dette af Miljøstyrelsen.

Målingernes/beregningernes samlede ubestemthed må for stationære kilder højst være på 3 dB (A) og for mobile kilder højst 5 dB (A).

Viser målingerne/beregningerne, at virksomheden overskrider grænseværdierne, skal virksomheden lade foretage afhjælpende foranstaltninger.

Støj fra til- og frakørende lastvogne mv. skal begrænses mest muligt. Køretøjer må på råstofgravens areal ikke holde med motoren i gang, med mindre læsning gør det påkrævet.

6. Der må ikke opstå støvgener uden for råstofgravens areal. Konstateres støvgener, der kan henføres til virksomhedens drift, skal der træffes foranstaltninger til nedbringelse af generne.
7. Muld og overjord, som ikke straks anvendes i efterbehandlingen, skal henlægges i depoter inden for arealet til brug for efterbehandlingsarbejdet og må ikke fjernes fra indvindingsområdet, dog under hensyntagende til vilkår 34 i afsnittet om efterbehandling. Muld og overjordsdepoterne skal placeres således, at der ikke kan ske sammenblanding med andre materialer.
8. Hvis der sker skader på skel eller evt. levende hegn, er indvinder forpligtet til at udbedre skaderne.
9. Arealet, hvorpå der indvindes, må ikke overstige 2 ha. Der skal ske en løbende efterbehandling af afgravede områder i samme takt som indvindingen skrider frem. Ved graveområdet forstås områder, hvor muld og overjord er fjernet og gravning er påbegyndt, dog undtaget områder, som anvendes til interne veje, lager og produktionsanlæg.
10. Råstofindvindingen skal tilrettelægges og udføres i overensstemmelse med graveplanen, jf. bilag 1. Eventuelle ændringer i graveplanen skal godkendes af Region Syddanmark.
11. Region Syddanmark skal til enhver tid holdes underrettet om, hvem der forestår indvindingen.
12. Personalet skal være bekendt med vilkårene i denne tilladelse samt den til enhver tid gældende grave- og efterbehandlingsplan.

Afstandskrav og gravedybde

13. Grænsen for det område der må graves i, skal sættes af i marken efter nærmere aftale med Region Syddanmark. Pælene til afmærkning mv. må ikke fjernes, og skal sikres, så de ikke bliver beskadiget. Det kan f.eks. ske med betonringe.
14. Der må ikke graves tættere på jernbanen end 80 m fra spormidten og aldrig større end anlæg 1:10.
15. For gravefelt 1 gælder, at tilladt gravedybde er til forekomstens bund dog ikke dybere end 5 meter af hensyn til regnvandsledningen. Der må ikke graves på siderne af regnvandsledningen.
16. For gravefelt 2 gælder, at tilladt gravedybde er til forekomstens bund dog ikke dybere end 8 meter.
17. For gravefelt 3 gælder, at tilladt gravedybde er til forekomstens bund, dog således at gravedybden nærmest jernbanen ikke må overstige 5 meter, og grave dybden mod øst ikke må overstige anlæg 1:10.
18. For alle 3 gravefelter gælder, at gravedybden ikke må være større, end der kan ske efterbehandling i henhold til efterbehandlingsplanen.
19. Det eksisterende plantebælte langs Nybøl Nor sikres ved naturlig tilgroning indenfor et 50 m bredt bælte langs kysten.
20. Fredsskoven på den syd østlige del af matriklen langs med Nybøl Nor må ikke indtages i indvindingsområdet.
21. Der er to mindre søer på matriklen, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3. Tilstanden i de to søer må ikke ændres i forbindelse med ler gravningen eller efterfølgende dræning. Søerne ligger uden for de godkendte gravefelter, og placering er vist på bilag 1.
22. Der må ikke igangsættes gravning på de nordligste 5,6 ha af matriklen, inden der er foretaget forundersøgelse for jordfaste fortidsminder. Arealet, der ligger udenfor de godkendte gravefelter, er vist på bilag 1.
23. Der må der ikke graves nærmere end 3 meter fra privat vej, naboskel og hegn, dog 50 m fra kysten mod Nybøl Nor. Ved indvinding mod indvindingsarealets grænser må skråningerne ikke være stejlere end 1:2 .

Forureningsforebyggelse

24. Den, der udnytter tilladelsen, skal drage omsorg for, at grundvandet ikke forurenes af oliespild fra maskiner og eventuelle brændstoftanke og for, at gravearbejderne ikke forårsager ødelæggelse eller beskadigelse af vandforsyningen i området.
25. Alt arbejde med miljøfremmede stoffer skal ske under iagttagelse af den krævede sikkerhed og i lukkede containere eller over spildbakker med videre.
26. Tankning, olieskift og lignende af grave- og læssemaskiner samt dumpere og andre selvkørende maskiner skal foregå uden for selve gravearealet, og som minimum skal olieskift, vask med videre finde sted på et godkendt og befæstet areal. Det samme gælder så vidt muligt for service og reparation.
27. Sorteringsanlæg, generatorer og andre mere stationære anlæg kan tankes fra en entreprenørtank, der medbringes ved hver tankning. Tankanlægget skal være indrettet så spild undgås, og tankning skal foregå under konstant tilsyn.
28. Køretøjer og andre maskiner skal holdes i god stand, så der ikke forekommer olie-dryp.
29. Tanke, beholdere og tankanlæg med olieprodukter, benzin og lignende skal opbevares forsvarligt uden for selve gravearealet i aflåst container med spildbakke, så der ikke er risiko for forurening af jord og grundvand eller regn- og spildevandssystemer. Opsætning af olietanke skal anmeldes til kommunen.
30. Bortskaffelse af affald skal ske i henhold til Sønderborg Kommunes Regulativ for affald.
31. Der må ikke deponeres affald eller andet, der kan forurene grundvand, jord og undergrund i lergraven. Der skal træffes effektive foranstaltninger mod forurening f.eks. ved hegning.
32. Der må ikke foretages afbrænding i lergraven.

Efterbehandlingsvilkår

33. Efterbehandling skal ske i henhold til Sønderborg Kommunes efterbehandlingsplan beskrevet i dispensation i henhold til Naturbeskyttelseslovens §3 af 15. marts 2016. Planen gælder for alle 3 graveløfter.
34. Indvindingsområdet efterlades efter endt indvinding til naturlig succession. Området efterlades i det væsentligste med åbne ler flader, hvor der ikke lægges muld på.
35. Overskudsjord inden for graveløfterne kan bruges til udjævning af dybe lavninger. Indvindingsområdet må ikke tilføres jordfyld eller andre materialer udefra og heller ikke affaldsprodukter fra teglværkets produktion.
36. Der skal ske løbende efterbehandling efterhånden, som indvindingen skrider frem.
37. Vandfyldte lavninger/søer udformes, så vandstanden ikke bliver højere end ca. 1 meter. Der kan etableres overløb ved søerne for at sikre, at de bliver lavvandede.
38. Terrænet ved vandfyldte lavninger udjævnes ved efterbehandlingen, så skråningerne i det væsentligste har en hældning på 1:10 (1 m lodret og 10 m vandret)
39. Det eksisterende plantebælte langs kysten skal i forbindelse med efterbehandlingen bibeholdes
40. Efterbehandlingsarbejdet skal påbegyndes og gennemføres så tidligt, som det under hensyn til råstofgravens drift er praktisk muligt, og skal være afsluttet inden ½ år efter indvindingens ophør.
41. Der skal stilles en sikkerhed for gennemførelsen af efterbehandlingen. Region Syddanmark kan kræve sikkerhedsstillelsen forhøjet, hvis det findes nødvendigt på grund af ændringer i efterbehandlingsplanen og/eller andre forhold. Sikkerheden skal gælde til efterbehandlingen er udført og godkendt af Region Syddanmark.
42. Forinden større efterbehandlingsarbejder påbegyndes, skal Region Syddanmark underrettes herom, således at evt. tvivlsspørgsmål omkring efterbehandlingsudførelse kan afklares.
43. Fjernes eller beskadiges beplantning i skel skal en tilsvarende beplantning etableres som en del af efterbehandlingsarbejdet.

44. Gravefeltet skal umiddelbart efter gravearbejdets afslutning ryddes for alle i tilknytning til råstofindvindingen opførte bygninger eller andet oplag, der virker skæmmende i naturen.
45. Såfremt tilladelsen inddrages i medfør af Råstoflovens § 24, indtræder efterbehandlingsforpligtigheden omgående.
46. I tilfælde af gravning på tilgrænsende ejendomme kan Region Syddanmark på et hvilket som helst tidspunkt, under som efter gravningens afslutning, forlange gennemgravning og efterbehandling af skelområdet, således at hele forekomsten udnyttes, og således at der ikke står en vold tilbage mellem ejendommene.

Generelle bestemmelser

Følgende gælder i øvrigt efter loven:

Tilladelsen kan tilbagekaldes af Region Syddanmark i tilfælde af grov eller gentagen overtrædelse af vilkår, eller efter lovgivningen i øvrigt.

Tilladelsen bortfalder, såfremt råstofindvindingen ikke er begyndt senest 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år.

Vilkårene er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet, og uanset om der sker tinglysning.

Region Syddanmark kan på et senere tidspunkt fastsætte yderligere vilkår eller foretage ændringer af allerede stillede vilkår, såfremt dette måtte vise sig nødvendigt.

Findes der under indvindingen grave, gravpladser, bopladser, ruiner eller andre jordfaste fortidsminder, skal fundet straks anmeldes til Museum Sønderjylland. Indvindingen skal standses i det omfang den berører fortidsmindet.

I tilfælde af at en virksomhed, som foretager indvinding, går konkurs eller i betalingsstandsning m.v., er såvel ejendommens ejer som den, der driver virksomheden, forpligtiget til straks at underrette Region Syddanmark.

Tilførsel af såvel forurenede som uforurenede jord til råstofgrave og tidligere råstofgrave er forbudt, jf. Jordforureningslovens § 52.

Der må i henhold til bekendtgørelse om jagttid for visse pattedyr og fugle ikke ødelægges reder og ynglesteder med æg og yngel og der forbydes indsamling af æg. Desuden fremgår det, at i perioden:

- 1. februar – 31. juli må kolonirugende fugles, rovfugle og uglers redetræer, samt hule træer med spættehuller ikke fældes.
- april – 31. august må digesvalere der ikke ødelægges.

Resultater af råstofboringer eller prøveboringer i jorden skal indberettes til Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse inden 3 måneder efter udførelsen. Indberetningen skal ske på særlige skemaer, jf. råstoflovens § 28, stk. 1.

Der skal betales råstofafgift ved indvinding af naturbundne råstoffer, jf. lov nr. 1408 af 21. december 2005 om ændring af lov om afgift af affald og råstoffer.

Tilladelsen fritager ikke indehaveren af tilladelsen for ansvar over for tredjemand efter sædvanlige naboretlige regler.

Erstatningsansvar for eventuelle skader opstået som følge af indvindingen, påhviler vedkommende, der udnytter tilladelsen efter de almindelige erstatningsregler.

Sikkerhedsstillelse

Gråsten Teglværk A/S skal stille en sikkerhed til sikring af efterbehandlingsarbejderne på matr. nr. 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl, Sønderborg Kommune på kr. 380.000 indeks 176,35 (4. kvartal 2015)

Beløbets størrelse er fastlagt ud fra et estimat på en reetableringspris på 135.000 kr. pr (åbent) hektar. Garantistillelsen er beregnet ud fra et åbent graveareal på 2,8 ha.

Der skal fremsendes en garanti til Region Syddanmark, inden tilladelsen kan tages i brug.

Sikkerhedsstillelsen kan reguleres, når Region Syddanmark skønner dette nødvendigt af hensyn til ændringer i prisniveau, graveplan, efterbehandling eller lignende.

Sikkerhedsstillelsen skal årligt indeksreguleres pr. 1. april efter Danmarks Statistiks reguleringsindeks for jordarbejder. Sikkerhedsstillelsen reguleres efter foregående års indeks for 4. kvartal.

Sikkerhedsstillelsen skal være gældende indtil efterbehandlingsarbejdet er afsluttet og godkendt af Region Syddanmark, idet sikkerhedsstillelsen først da vil kunne frigives.

Tinglysning

Vilkårene er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet og uanset om der sker tinglysning. Vilkårene om efterbehandling skal efter reglerne tinglyses på ejendommene, når klagefristen er udløbet. Tinglysningen sker i medfør af Råstoflovens § 10, stk. 5 med Region Syddanmark som påtaleberettiget.

Indvinder skal efter loven betale tinglysningen. Når tinglysningen er sket, vil Region Syddanmark sende en regning for udlagt tinglysningsgebyr.

Tilsyn

Region Syddanmark er tilsynsmyndighed i forhold til, at vilkårene i tilladelsen overholdes. Tilsynsmyndigheden kan meddele påbud om, at et ulovligt forhold skal berigtiges inden for en nærmere fastsat frist. Tilsynsmyndigheden kan, såfremt et påbud ikke efterkommes inden for den fastsatte frist, lade de påbudte foranstaltninger udføre for den ansvarliges regning.

Afgørelse om VVM-pligt

Region Syddanmark har gennemført en VVM-screening af det ansøgte. Det vurderes samlet, at en tilladelse til det ansøgte ikke kræver udarbejdelse af en VVM-redegørelse (Vurdering af Virkninger på Miljøet), da den ansøgte råstofindvinding ikke vurderes at give anledning til væsentlige ændringer af miljøpåvirkningen.

Der er i råstofindvindingstilladelsen stillet vilkår, der imødegår de konkrete miljøpåvirkninger, som råstofindvindingen medfører.

Screeningen er ikke en tilladelse, men alene en afgørelse om at projektet ikke skal gennem en VVM-proces.

Lovgrundlaget

Afgørelsen om VVM-pligt er meddelt i henhold til VVM-bekendtgørelsen § 3, stk. 1

Screening er en administrativ proces, hvor projektet vurderes i forhold til en række faste kriterier, bl.a.

- projektets dimensioner,
- den miljømæssige sårbarhed i de geografiske områder, der kan blive berørt,
- påvirkningens omfang (geografisk og omfanget af personer, der berøres),
- påvirkningens varighed, hyppighed og reversibilitet,
- kumulative effekter.

Projektets dimensioner

Der er ansøgt om at grave på 9 ha, men tilrettelser undervejs i projektet har betydet, at graveområdet indskrænkes til tre mindre felter på matriklen, jf. oversigtskort bilag 1. Til sammen udgør de tre felter ca. 2,8 ha., og der forventes en årlig indvinding på 10.000 m³

Den miljømæssige sårbarhed

Indvindingsområderne ligger udenfor område med særlige drikkevandsinteresser og uden for indvindingsoplande til områdets vandværker.

Nybøl Nor er en del af "Habitatområde 197 Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als", som er udpeget som Natura 2000 område. Natura 2000 er betegnelsen for et netværk af beskyttede naturområder i EU. Regionen vurderer, at indvindingen ikke vil kunne påvirke udpegningsgrundlaget væsentligt.

Indvindingen vil ske indenfor strandbeskyttelseslinjen på 300 m fra Nybøl Nor. Naturstyrelsen har imidlertid vurderet, at da råstofindvindingen sker i overensstemmelse med tilladelse efter råstofloven og indenfor rammerne af en anmeldt rettighed vil indvindingen og heller ikke efterbehandlingen kræve dispensation.

Gravefelt 2 ligger i område med beskyttet natur og betegnes som "fersk eng". Sønderborg Kommune har givet dispensation i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3.

Ingen af de tre gravefelt berører fredsskoven, som ligger i et ca. 50 m bredt bælte langs med Nybøl Nor.

Det nordlige gravefelt ligger i en afstand af ca. 80 m fra jernbanen, mens det sydlige ligger ca. 90 m fra jernbanen.

Påvirkningens omfang

Den del af teglværkets ejendom, som ligger nærmest boligerne mod syd – Stjerneparken og Stjernevej – er tidligere blevet afgravet. Alle 3 gravefelt ligger med en afstand af mere end 100 m til nærmeste område med boliger, og der vil derfor ikke blive tale om væsentlige støjgener i forbindelse med indvindingen. Da der er tale om indvinding af ler, vil der heller ikke opstå støvgener.

Transport til og fra teglværket finder sted på interne køreveje.

Påvirkningens varighed, hyppighed og reversibilitet

Tilladelsen vil have en varighed af 10 år, men da indvindingen sker i henhold til anmeldte rettigheder, kan der forventes indvinding i adskillige år fremover. Råstofindvinding er en irreversibel proces, og råstofferne kan derfor ikke indvindes igen. Arealet efterlades efter indvinding til naturlig succession.

Kumulative effekter

Arealet er beliggende i det 31 ha store gravefelt for teglværksler ved Gråsten Teglværk (540-L5), som er udlagt i Region Syddanmarks Råstofplan 2012.

Gråsten Teglværk er den vestligste af fire teglværker omkring Nybøl Nor, hvor indvindingen i årtier er foregået som "anmeldte rettigheder". De øvrige teglværker er beliggende på den modsatte side af noret i en afstand af mellem 2 og 3 km.

600 m vest for teglværket er der i råstofplanen udlagt et 115 ha stort område som interesseområde for ler. Nærmeste indvinding vil ske på matrikel beliggende 2 km mod nord.

Regionen har på baggrund af det ovenstående vurderet, at de generelle miljøregler, samt de vilkår der er stillet for råstofindvindingen, er tilstrækkelige til at sikre miljøet i det aktuelle tilfælde.

Ansøgningsprocessen

Ansøgning – udtalelser og tilladelser (stjernehøring)

Ansøgningsmaterialet har været sendt i høring til følgende:

- Sønderborg Kommune
- Sønderborg Forsyning
- Museum Sønderjylland
- Banedanmark
- Naturstyrelsen og Naturstyrelsen Vadehavet
- Naboer, jf. liste sidst i tilladelsen

Region Syddanmark har ud over regnvandsledningen gennem gravefelt 1 ikke undersøgt, om der findes forsyningsledninger i området. Det påhviler derfor indvinder at indhente fornødne ledningsoplysninger og samtidig kontakte ledningsejere.

Sønderborg Kommunes bemærkninger:

Grundvandsinteresser:

Det ansøgte område ligger i område med almindelige drikkevandsinteresser, men udenfor indvindingsoplande til vandværker. Af potentialekortet for det primære grundvandsmagasin fremgår det at grundvandsstrømmen er mod Nybøl Nor. Beskyttelsesgraden af det primære grundvandsmagasin i området er nogen til god.

Sønderborg kommune har på den baggrund ingen bemærkninger til ansøgningen fsv. angår grundvandsinteresserne.

Der gøres opmærksom på, at høringssvaret for øvrige interesser (natur, overfladevand m.v.) fremsendes efterfølgende.

Med venlig hilsen

Henrik Züricho
Geolog

Sønderborg Kommune

Land, By & Kultur | Vand og Natur
Rådhusstorvet 10 | 6400 Sønderborg
Telefon 88 72 55 06 | Mobil 27 90 55 06

Museum Sønderjyllands bemærkninger:

25/1-2016

16/4773-8.1.3

Vedr. forundersøgelse af lertagningsområde matr. 40, Gråsten Gods, Sønderborg Kommune.

Museum Sønderjylland, Arkæologi Haderslev, har med udgangspunkt i det kortmateriale anbefalet en forundersøgelse af et større område, hvor der efter Museum Sønderjyllands opfattelse ville være stor risiko for at påtræffe væsentlige jordfaste fortidsminder.

Vi har på foranledning af Deres brev lavet en fornyet gennemgang af kortmaterialet og vil medgive at den sydlige del af det oprindelige område antagelig allerede er afgravet. Vi vil derfor indskrænke vores anbefaling af en frivillig forundersøgelse til et mindre område på 5,6 ha længst mod nord jf. vedhæftede kortkopi.

Dersom Region Syddanmark ligger inde med kortmateriale over råstofområder, der allerede er afgravede og fortidsminderne dermed destruerede modtager vi det gerne, da det kan være svært umiddelbart at se, hvad der er tidligere afgravet og hvad der er intakt.

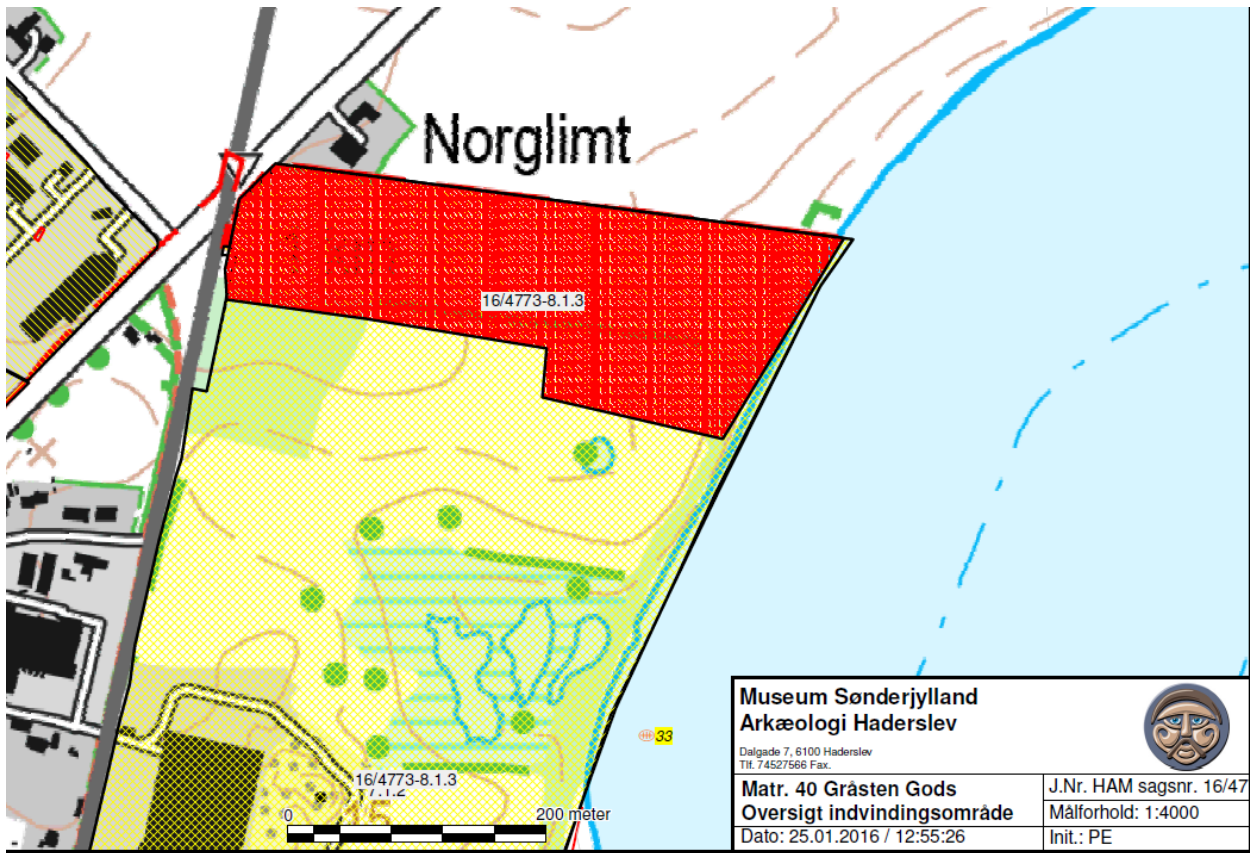
Til beroligelse ville vi under alle omstændigheder have lavet vores søgegrøfter fra nord mod syd og stoppet når vi kom det afgravede område, som sandsynligvis vil svare det område vi nu har indtegnet. Dvs, at udgiften for råstofindvinder vil i sidste ende blive den samme, selvom der naturligvis vil være stor forskel på de to budgetter.

Museum Sønderjylland, Arkæologi Haderslev udarbejder gerne budget og tidsplan for en forundersøgelse af det ikke afgravede område.

Med venlig hilsen

Mus. insp.
Per Ethelberg
Museum Sønderjylland
Arkæologi - Haderslev
Dalgade 7
6100 Haderslev

Banedanmarks bemærkninger:

Vi har modtaget den geotekniske vurdering og Kannan skriver, at det fremgår af de medsendte tegninger, at udgravningsdybden er på 5 m og at udgravningsområderne er beliggende ca. 80-120 m fra spormidte. Dette giver et anlæg på ca. 1:10 og det vurderes at sikkerheden kan henføres til CC3 i udgravningssituationen. På baggrund heraf har han ikke yderligere indsigelser til lerindvinding på Gråsten Teglværk.

Banedanmark har derfor ikke flere bemærkninger til de 2 graveområder, som er nævnt i den geotekniske vurdering og som er beliggende ca. 80-120 m fra spormidten.

Med venlig hilsen

Helle Rask Olesen

Arealgeograf

Banedanmark

Teknisk Drift - Forst & Arealer

Lumbyesvej 34

7000 Fredericia

M: +45 9139 9903

hrol@bane.dk

www.banedanmark.dk

Sønderborg Forsynings bemærkninger vedr. regnvandsledning

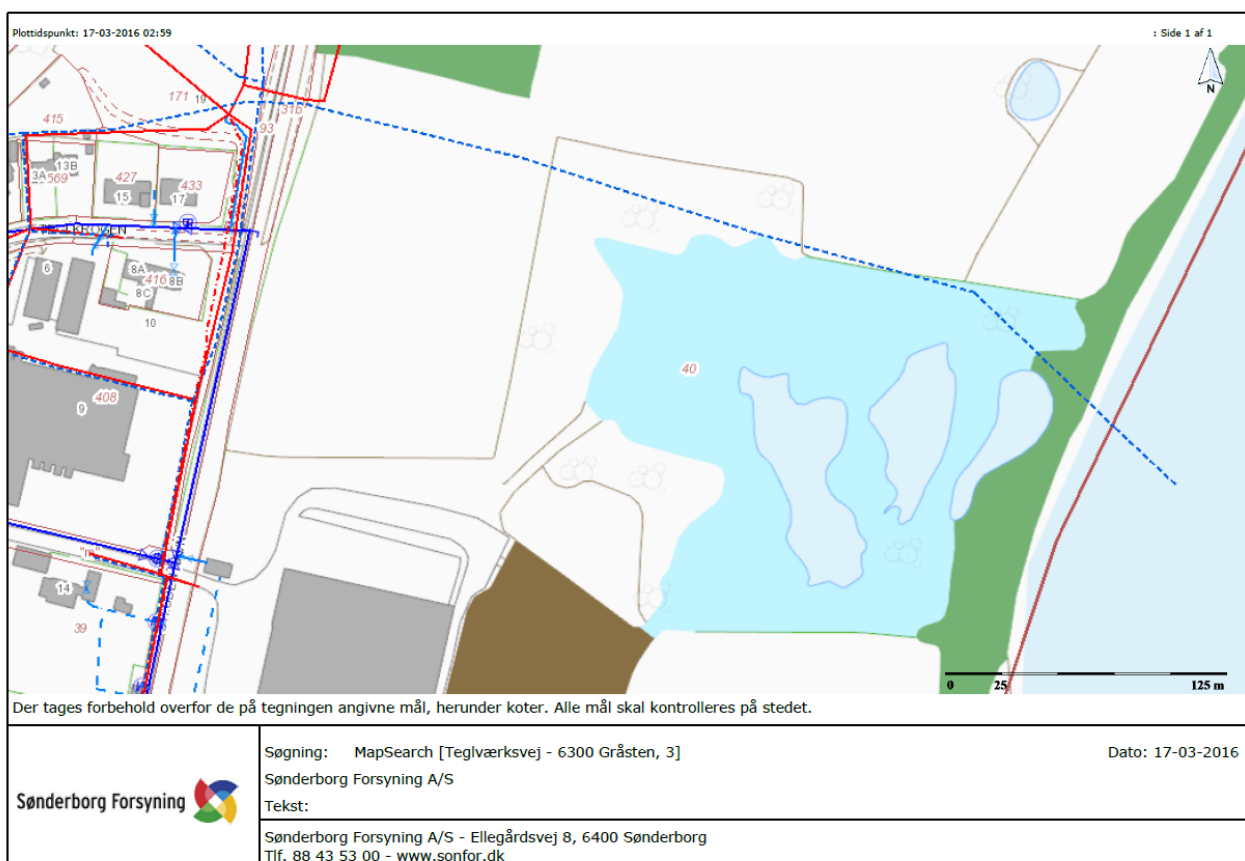
Som vi lige har talt om i telefonen, så har jeg aftalt med Kaj at de graver i området med forsigtighed.

Kaj oplyser at ledningen ligger så dybt at de ikke kommer ned og graver på siden af røret.

Vi har så aftalt at de skal passe på når de fjerner en del af jorden over ledningen, at de så ikke kører den i stykker, det vil under alle omstændigheder give vand i udgravningen.

Venlig hilsen
Sønderborg Forsyning

Tine Nordtorp Dalager
Projekt og plan
T 8843 5348
E TNDA@SonFor.dk
www.sonfor.dk

Naturstyrelsens bemærkninger:

”Råstofindvinding, der sker i overensstemmelse med vilkår fastsat i en tilladelse efter råstofloven, som er meddelt før ikrafttrædelsen af de udvidede beskyttelseszoner (eller inden for rammerne af en anmeldt og anerkendt ret efter råstofloven af 1972), kan efter Miljø- og Fødevareministeriets opfattelse ikke anses for at indebære en tilstandsændring, der nødvendiggør dispensation fra strandbeskyttelsen. Dette gælder også råstofindvinding på arealer, som endnu ikke er taget i brug dertil, såfremt tilladelsen (eller den anmeldte og anerkendte ret) efter råstofloven giver ret til indvinding på disse arealer. Også en efter råstofloven påbudt efterbehandling kan foretages uden dispensation fra strandbeskyttelse.

Bortset fra disse tilfælde kræver råstofindvinding dispensation fra henholdsvis klitfredning og beskyttelseslinjerne.

Den aktuelle høring omhandler en fornyelse af Sønderjyllands Amts tilladelse pr. 26. april 2005 (j.nr. 8-70-3-513-1-01), der var gældende i 10 år. På den pågældende matrikel har indvindingen, indtil 2003, foregået som ’Anmeldt rettighed’ vedtaget af Folketinget i 1972. Efterfølgende er rettighederne blevet forlænget indtil 2028. Det ansøgte areal ligger derudover i et område udpeget som gravefelt til ler i Region Syddanmarks råstofplan 2012.

Naturstyrelsen vurderer, at råstofindvinding på den pågældende matrikel, sker i overensstemmelse med en tilladelse efter råstofloven og indenfor rammerne af en ’anmeldt rettighed’. Råstofindvindingen kræver derfor ikke dispensation fra strandbeskyttelseslinjen.

Der er fredskov på matrikel 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl. Det drejer sig om en smal stribe ud mod vandet (se kortet nedenfor). Det er dog ikke muligt ud fra det fremsendte, at vurdere i hvilket omfang fredskoven vil blive berørt. Såfremt fredskoven bliver berørt, kræves der tilladelse efter skovloven.”

Med venlig hilsen

Gert Agger
Fuldmægtig
VVM-team
Dir tlf.: (+45) 72 54 25 86
geagg@nst.dk

Miljø- og Fødevareministeriet

Naturstyrelsen | Haraldsgade 53 | 2100 København Ø | Tlf. +45 72 54 30 00 | nst@nst.dk | www.nst.dk

Naturstyrelsen Vadehavets bemærkninger:

”Jf. nedenstående kort er der kun et begrænset areal med fredskovspligt på matr. 40 Gråsten Gods, Gråsten Adsbøl. Det er ud fra fremsendte materialer uklart hvorvidt fredskovsarealet berøres. Jeg efterspørger derfor en præcis stedfæstelse af gravefelt.

I henhold til praksis efter skovloven er der normalt imødekommenhed overfor ønsket om at ophæve fredskovspligten i et område, der i regionplanen er udpeget som regionalt gravefelt. I det pågældende tilfælde ligger det pågældende fredskovsareal dog udenfor det regionale gravefelt. Udenfor regionalt gravefelt er der som udgangspunkt en restriktiv praksis for tilladelse råstofindvinning. ”

Med venlig hilsen
Per Lyng Jensen
Forstfuldmægtig
Naturstyrelsen Vadehavet
Dir tlf.: (+45) 72543699
pjens@nst.dk
Miljø- og Fødevareministeriet
Naturstyrelsen
Skovridervej 3
DK - 6510 Gram
Tlf.: (+45) 72 54 30 00
www.naturstyrelsen.dk

Naboers bemærkninger:

Der er i forbindelse med høringen af ansøgning om råstofindvinding indkommet hørings-svar fra flere naboer. Deres svar og bemærkninger er sammenfattet i nedenstående ske-ma.

Navn og adresse	Bemærkninger og forslag	Region Syddanmarks bemærkninger
Carl Bock, Stjernevej 47, Harry Verner Grøndal, Stjernevej 45, Bodil og Hasse Wulf Christensen, Stjerneparken 78	<p>Hvor lang tidshorisont er der for råstofindvindingen? Hvornår forventes det at efterbehandlingen er afsluttet? Graveretning? Driftstider og grænseværdier for støj? Berøres fredsskoven og søen omfattet af naturbeskyttelseslovens §3? Vil beplantningen langs Nybøl Nor blive bevaret?</p> <p>Forslag om at der etableres grønt bælte langs jernbanen for at afskærme for støj og støv. Forslag om at inddrage myndigheder, museer og naboer i det projekterede arbejde.</p>	<p>I tilladelsen er der angivet udløb for tilladelsen og heraf fremgår også plan for graveretning, driftstider, grænseværdier for støj samt efterbehandling. Fredsskoven, søen samt beplantningen langs Nybøl Nor ligger uden for de tre gravefelter.</p> <p>De tre gravefelter ligger i en afstand af mere end 100 fra nærmeste boliger, og regionen vurderer, at afstanden er tilstrækkelig til at undgå væsentlige gener. Sønderborg Kommune, Museum Sønderjylland, Banedanmark og Sønderborg Forsyning samt naboer er hørt i forbindelse med høring af ansøgning og der vil igennem hele processen frem til den endelige tilladelse være mulighed for at komme med hørings-svar.</p>
Grethe Hylleberg og Børge Bech Jensen, Stjerneparken 74	<p>Vil fredsskoven blive ødelagt? Frygter ikke ubetydelige støjgener og andet ubehag. Forringelse af huspriser. Ønsker nærmere oplysninger om placering af sø samt at der bliver stillet vilkår om at der ikke må ske ændringer med søen i forbindelse med ler gravningen. Ønsker beplantningsbælte langs sti samt støjvold. Ønsker ikke at der graves i weekender, samt ønske om informationsmøde.</p>	<p>Fredsskoven ligger uden for de tre gravefelter. Overholdelse af grænseværdierne for støj i denne tilladelse vurderes at være tilstrækkelige til at undgå væsentlige gener. Det er ikke muligt for regionen at vurderer, om der vil ske forringelse af huspriser forårsaget af råstofindvinding. Søen, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, ligger uden for gravefeltet men i område med beskyttet natur og vil således ikke blive påvirket af indvindingen. Da gravefelt 3 ikke vil medføre fjernelse af eksisterende beplantning ud mod stien mod syd, vil der ikke være behov for beplantningsbælte. Af tilladelsen fremgår det, at der ikke bliver tale om drift i weekender. Anmodning om informationsmøde er bragt videre til teglværket.</p>

<p>Heinrich Fester- sen, Sønderborg Landevej 38</p>	<p>Hvis der sker indvinding nærmere en 100 m fra ejendommen er der konkrete ønsker til gravekoter og efterbehandling. Bekymring om beskadigelse af dræn, evt. stenalderboplads og sø. Ønsker regler for driftstider. Bekymret for om gravning til havniveau eller under vil gå ud over plantebæltet langs Nybøl Nor.</p>	<p>Nærmeste gravefelt – område 1 – ligger ca. 250 fra ejendommen Sønderborg Landevej 38. Det vurderes, at evt. beskadigelse af dræn i forbindelse med indvinding ikke vil have betydning for ejendommen. Museum Sønderjylland har i høringssvar gjort opmærksom på, at hvis der på et tidspunkt skal ske indvinding fra arealet umiddelbart syd for Sønderborg Landevej 38, skal der forinden foretages forundersøgelser for jordfaste fortidsminder. Søerne, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, ligger uden for gravefeltet men i område med beskyttet natur og vil således ikke blive påvirket af indvindingen. Der er i tilladelsen stillet krav om driftstider samt grænseværdier for støj. Det vurderes ikke at indvinding i de tre gravefelter vil have indflydelse på plantebæltet langs Nybøl Nor.</p>
<p>Susann og Oliver Lindinger, Stjerne- vej 43</p>	<p>Beder om oplysning om start og afslutning af gravning. Spørgsmål til fredsskov og sø. Beder om minimumsafstand mellem udgravning og boligområder. Tidsfrist for efterbehandling. Bekymring om reducere af arealet som rekreativt område.</p>	<p>I tilladelsen er der angivet udløb for tilladelsen samt plan for efterbehandling. Fredsskoven ligger uden for de tre gravefelter. Søerne, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, ligger også uden for gravefeltet men i område med beskyttet natur og vil således ikke blive påvirket af indvindingen. Der vil være en afstand af ca. 100 m fra den vestligste del af gravefelt 3 til nærmeste nabo. Arealerne, som der påtænkes foretaget råstofindvinding fra, har siden før år 1900 tilhørt Gråsten Teglværk, som siden har haft en anmeldt ret til indvinding på hele deres ejendom. I forbindelse med efterbehandlingsplanen er der anført vilkår, som vil betyde, at arealerne efter afsluttet indvinding vil fremstå med landskaber, som vil være værdifulde for dyr og mennesker.</p>
<p>Jonna Tirsgaard Jensen, Stjerne- parken 97</p>	<p>Bekymring om øgede støjgener, forøgede vandmængder som følge af træfældning, forringelse af udsigt og værdiforringelse.</p>	<p>Overholdelse af grænseværdierne for støj i denne tilladelse vurderes at være tilstrækkelige til at undgå væsentlige gener. Da indvindingen vil foregå mere end 100 meter fra ejendommen, og da der fortsat vil være beplantning, vurderes der ikke at være risiko for forøgede vandmængder. Det er ikke muligt for regionen at vurdere, om der vil ske forringelse af udsigt og værdiforringelse af ejendommen.</p>

Partshøring

Region Syddanmark har på grundlag af ansøgning, høringssvar samt indsamling af data fra tidligere tilladelse skrevet udkast til ny tilladelse.

I medfør af Forvaltningslovens § 19, stk. 1. skal udkastet sendes i partshøring Formålet med høringen er at regionen træffer den endelige afgørelse på et fuldt oplyst grundlag. Høringen forløb i perioden april-maj 2016 og der er indkommet følgende høringssvar.

Hvem	Bemærkninger	Region Syddanmarks bemærkninger
Grethe Hylleberg og Børge Bech Jensen, Stjerneparken 74	Ønsker om formulering af sætning om frygt for støj og andet ubehag, således at høringssvaret ændres til : "Vil fredsskoven blive ødelagt? Indvindingen vil medføre en ikke ubetydelig del støjgener og andet ubehag. Forringelse af huspriser. Ønsker nærmere oplysninger om placering af sø samt at der bliver stillet vilkår om at der ikke må ske ændringer med søen i forbindelse med lergravningen. Ønsker beplantningsbælte langs sti samt støjvold. Ønsker ikke at der graves i weekender, samt ønske om informationsmøde."	Taget til efterretning
Naturstyrelsen Vadehavet, v. Skovfoged Ellen Marie Tranekjær Leed	Naturstyrelsen Vadehavet har modtaget jeres udkast til tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af blåler på matr. nr. 40 Gråsten Godt, Gråsten-Adsbøl i Sønderborg Kommune. I udkastet fremgår det at sagen har været i høring, og at Naturstyrelsen Vadehavet efterspørger en mere præcis placering af gravefelterne ift. om de berører fredsskovsarealet. Naturstyrelsen fik svar på mail om at gravefelterne ikke berører fredskov, men dette fremgår ikke af høringmaterialet, men vil for god ordens skyld skrive jeg at Naturstyrelsen Vadehavet ikke har nogle indvindinger, da arealet ikke berører fredskov.	Taget til efterretning
Sønderborg Kommune, Natur afdelingen	Ønsker gravefelt 3 reduceret på grund af naturinteresser. Det må gerne fremgå af tilladelsen, at de to mindre søer samt arealet, der mangler at blive foretaget undersøgelser for fortidsminder på, ligger uden for de godkendte gravefelter.	Gravefelt 3 er reduceret fra 2 ha til ca. 1,3 ha. Teksten i tilladelsen er ændret således at det fremgår, at de to mindre søer samt arealet, der mangler at blive foretaget undersøgelser for fortidsminder på, ligger uden for de godkendte gravefelter (vilkår 21 og 22)

Høring af Sønderborg Kommune vedr. fastsættelse af efterbehandlingsvilkår

Region Syddanmarks udkast til tilladelsen har været i høring hos Sønderborg Kommune omkring fastsættelse af vilkår om efterbehandling i perioden april-maj 2016 i medfør af Råstoflovens § 10a, og der er indkommet følgende høringssvar.

Høringssvar fra Sønderborg Kommune:

Sønderborg Kommune fremhæver, at området efterlades i det væsentligste med åbne ler flader, hvor der ikke lægges muld på.

Klagevejledning

Region Syddanmarks afgørelse efter råstofloven og planloven (for så vidt angår retlige spørgsmål) kan påklages til Natur og Miljøklagenævnet. Klageberettigede er adressaten for afgørelsen, en offentlig myndighed, enhver der i øvrigt har en væsentlig individuel interesse i afgørelsen, Danmarks Naturfredningsforening og lokale foreninger og organisationer, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

Hvis I ønsker at klage over denne afgørelse til Natur og Miljøklagenævnet skal der klages via Klageportalen, som I finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klagen sendes gennem Klageportalen til regionen, da vi har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. En klage koster kr. 500. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen. Gebyret tilbagebetales, hvis klager får helt eller delvis medhold i klagen.

En evt. klage skal være tilgængelig for Region Syddanmark i klageportalen senest den 29. juni 2016 kl. 23.59. Ansøger får besked, hvis der klages over afgørelsen.

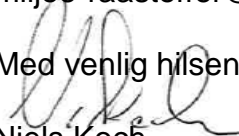
Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Klage i henhold til råstofloven har opsættende virkning, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Hvis afgørelsen ønskes indbragt for domstolene, skal dette ske inden 6 måneder fra modtagelsen af dette brev.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Region Syddanmark, Miljø & Råstoffer, miljoe-raastoffer@rsyd.dk gerne med henvisning til sagsnr. og titlen på tilladelsen.

Med venlig hilsen

Niels Koch
Sagsbehandler

Kopi til:

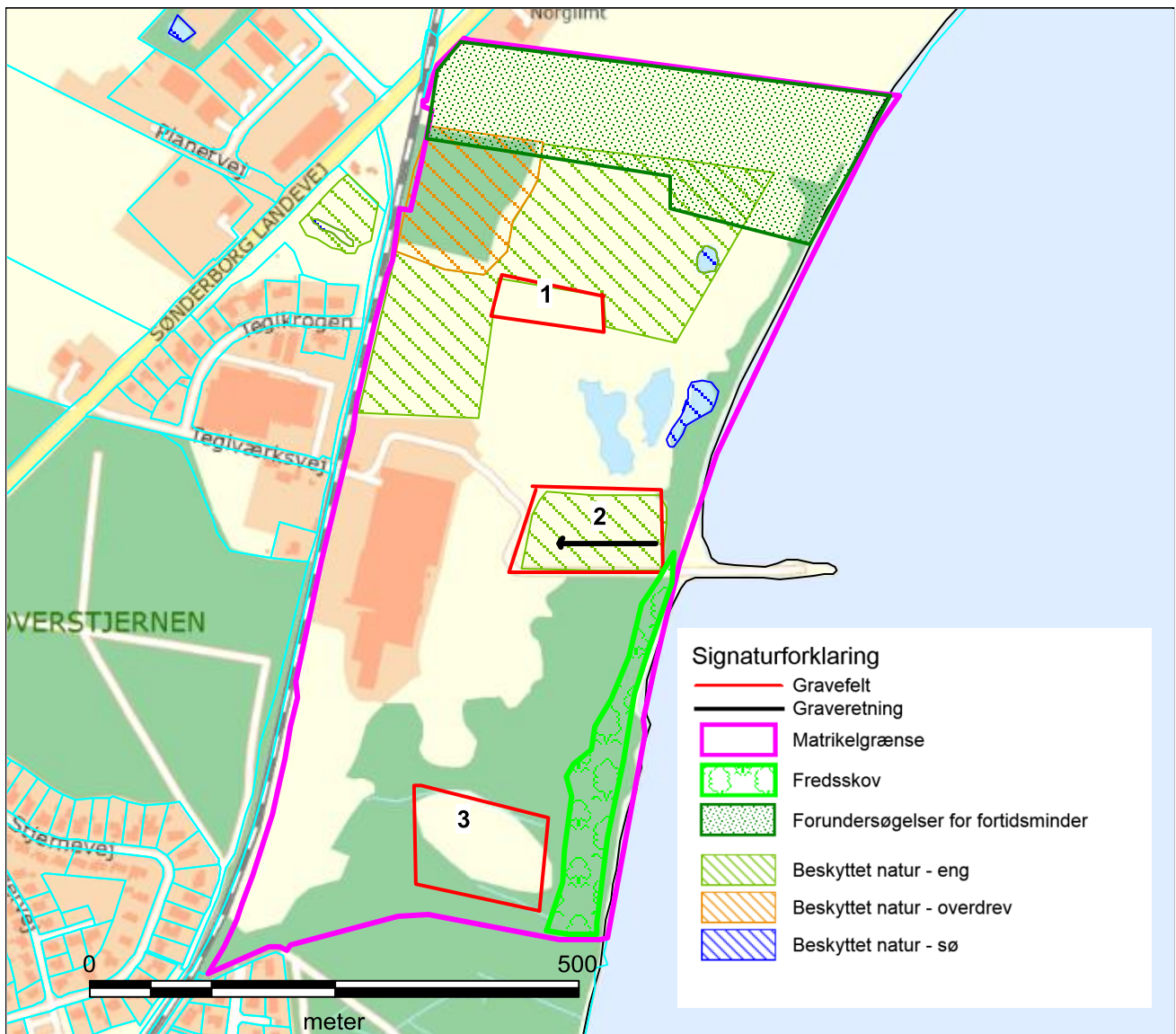
Sønderborg Kommune, Stine Jacobsen, e-mail: sjac@sonderborg.dk
Sønderborg Forsyning, Tine Nordtorp Dalager, e-mail: tdna@sonfor.dk
Naturstyrelsen, e-mail: geagg@nst.dk
Naturstyrelsen Vadehavet, e-mail: pjens@nst.dk
Banedanmark, Helle Rask Olesen, e-mail: hrol@bane.dk
Museum Sønderjylland, Dalgade 7, 6100 Haderslev, e-mail: planer@museum-sonderjylland.dk

Naboer:

Stryhns A/S, Vestre Kirkevej 13-19, Himmelev, 4000 Roskilde (Teglværksvej 9, 6300 Gråsten)
Lone Erichsen, Teglkrogen 8B, 6300 Gråsten
Karen Marie Telling, Teglkrogen 17, 6300 Gråsten
Irene May Petersen, Teglkrogen 15, 6300 Gråsten
Niels Jessen, Teglkrogen 9, 6300 Gråsten (Teglkrogen 13A og B)
Bodil Wulff Christensen, Brydevej 8, 5700 Svendborg (Stjerneparken 78)
Børge Bech Jensen, Stjerneparken 74, 6300 Gråsten
Jonna Tirsgaard Jensen, Stjerneparken 97, 6300 Gråsten
Carl Bock, Stjernevej 47, 6300 Gråsten
Harry Verne Grøndal, Stjernevej 45, 6300 Gråsten
Susan og Oliver Lindinger, Stjernevej 43, 6300 Gråsten
Lilly Clausen og Jan Carlson, Stjernevej 41, 6300 Gråsten
Elin Bodil Thomsen, Stjernevej 39, 6300 Gråsten
Inga Petersen, Stjernevej 37, 6300 Gråsten
Birgitte Holm og Morten Sprogø, Stjernevej 35, 6300 Gråsten
Kirsten Leonhard, Æblehaven 11, 6320 Egernsund, (Sønderborg Landevej 30)
Heinrich Festersen, Sønderborg Landevej 38, 6300 Gråsten

Bilag: Oversigtskort / graveplan

Bilag 1 – Oversigtskort / graveplan

Bilag 2 - Tilladelser og dispensationer

Sønderborg kommunes dispensation i medfør af nbl §3

Gråsten Teglværk
Teglværksvej 20
6310 Gråsten

Dispensation til indvinding af ler på matr.nr. 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl

Dispensation

Sønderborg Kommune dispenserer til indvinding af ler i beskyttet natur på matr.nr. 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl, beliggende ved Gråsten Teglværk, Teglværksvej 20, Gråsten. Placering fremgår af vedlagte kortbilag 1.

Kommunen dispenserer i medfør af § 3 stk. 1, jf. § 65, stk. 3 i Lov om naturbeskyttelse, lovbekendtgørelse nr. 951 af 13. juli 2013.

Vilkår

Kommunen dispenserer på følgende vilkår:

- Der skal ske en løbende efterbehandling efterhånden som indvindingen skrider frem
- Vandfyldte lavninger må, når efterbehandlingen er afsluttet, maksimalt have en vanddybde på 1 meter
- Terrænet ved vandfyldte lavninger udjævnes ved efterbehandlingen, så skråningerne i det væsentligste har en hældning på 1:10
- Området bevares i det væsentligste med åbne lerflader

Sønderborg Kommune fører løbende tilsyn med at vilkårene overholdes.

Redegørelse

Ansøgning

Gråsten Teglværk har ansøgt Region Syddanmark om tilladelse til indvinding af råstoffer (blåler) på matr. nr. 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl. Ansøgningen behandles af Sønderborg Kommune som ansøgning om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 fordi dele af de ansøgte

Sønderborg Kommune

Vand & Natur
Rådhusstorvet 10
6400 Sønderborg

T 8872 6400

F 8872 6402

post@sonderborg.dk
www.sonderborgkommune.dk

Sagsbehandler: SJ
KS: BA, LD

områder fremgår af den vejledende registrering af beskyttet natur som fersk eng.

Gråsten Tegl ansøger om at indvinde ler på tre lokaliteter på matr.nr. 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl. Gravedybden vil blive maksimalt 8 meter. Gravedybden kan variere, da den afhænger af lerlagets tykkelse. Teglværket har oplyst, at det er nødvendigt for produktionen af mursten at indvinde ler i alle tre områder samtidig, da de tre lerforekomster er forskellige.

Indvindingen vil strække sig over en årrække, da det ikke er muligt at indvinde hele forekomsten på én gang og lægge i depot.

Anmeldte rettigheder, Gråsten Tegl

Området omkring Gråsten Teglværk, matr.nr. 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl er udlagt som graveområde for ler i Region Syddanmarks Råstofplan 2012.

Der er i 1975 anmeldt rettigheder til råstofgravning på arealet, rettighederne er forlænget af Sønderjyllands amt i 2003. De forlængede rettigheder udløber i 2028. Der er senest givet tilladelse til indvinding af ler af Sønderjyllands Amt i 2005.

Områdets beskyttelse

Naturstyrelsen har i sin gennemgang af beskyttede naturtyper i sommeren 2013 registreret, at der findes beskyttet natur på matr.nr. 40 Gråsten Gods, Gråsten-Adsbøl. Naturstyrelsen har besigtiget arealerne og registreret planter, der er typisk forekommende på naturtypen eng.

I behandlingen af den aktuelle ansøgning om indvinding af blåler har Sønderborg Kommune taget stilling til Naturstyrelsens registrering af beskyttet natur. På baggrund af en gennemgang af luftfotos, driftshistorie kommunens besigtigelse og Naturstyrelsens registrering af planter fastholder kommunen, at området er beskyttet som eng.

Af vejledningen til naturbeskyttelsesloven fremgår, at bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3 ikke kan fortrænges af, at noget tillades eller er udtrykkeligt tilladt efter anden lovgivning. Det fremgår, at råstofindvinding i § 3 område kræver dispensation, også selvom området er omfattet af forlængede anmeldte rettigheder.

Ressourcens udbredelse

Bilag 2 viser udbredelsen af issøler (smeltevandssler) omkring Nybøl Nor. Det er i nogle af de områder, man kan indvinde blåler af en kvalitet, der kan bruges til fremstilling af mursten.

Gravemetode

Indvindingen foretages fra øst mod vest og udgravningen afsluttes i etaper som skitseret på bilag 3. Ved at afslutte udgravningen løbende, vil naturen efterhånden indfinde sig i de færdiggravede områder og der vil ikke efterfølgende ske flere forstyrrelser.

Efterbehandling

Graveområdet efterlades efter indvinding af lerforekomsten til naturlig succession. Området efterlades i det væsentligste med åbne lerflader, hvor der ikke lægges muld på.

Vandfyldte lavninger/søer udformes, så vandstanden ikke bliver højere end ca. 1 meter. Overskudsjord inden for graveområderne kan bruges til at udjævne dybe lavninger. Der vil ikke blive tilført jord. Terrænet udjævnes omkring søerne, så anlægget i det væsentlige bliver 1:10. Der kan etableres overløb ved søerne for at sikre, at de bliver lavvandede. Efterbehandlingen i de to graveområder, hvor der i dag ikke er beskyttet natur (1 & 3), sker på samme måde.

Begrundelse

Ferske enge blev beskyttet som naturtype med naturbeskyttelseslovens ikrafttræden i 1992.

Da der første gang blev anmeldt rettigheder til råstofindvinding i 1973 (accepteret af Sønderjyllands Amtsråd i 1975), var areal 2, øst for teglværket, ikke beskyttet. Ved forlængelsen af de anmeldte rettigheder i 2003 er det muligt, at området har været omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Sønderjyllands Amt har meddelt indvindingstilladelse på arealet i 2005, hvor området sandsynligvis også har været beskyttet, men ikke registreret som beskyttet. Sønderjyllands Amt tog i sin behandling af sagen ikke stilling til, om arealet var beskyttet.

Teglværket har gennem en lang årrække haft en forventning om at kunne indvinde ler, eftersom der er anmeldte rettigheder på arealet. Kravet om dispensation til indvindingen er opstået med regler, der er vedtaget efter rettighederne er anmeldt (mellemkommende lovgivning) og der har været givet indvindingstilladelse. Teglværkets berettigede forventning til at

kunne indvinde råstofressourcen tillægger Sønderborg Kommune væsentlig betydning i den konkrete sag, fordi der er anmeldte rettigheder på arealet. Rettighederne udløber i 2028.

Gråsten Teglværk har oplyst, at virksomheden ikke har andre muligheder for at indvinde blåler end på arealerne omkring teglværket. Bilag 2 viser udbredelsen af issøler (smeltevandsler) omkring Nybøl Nor. Af det anser kommunen det for sandsynligt, at teglværket ikke har adgang til andre, lignende lerforekomster.

Området udlægges efter indvindingens ophør til naturformål. På grund af gravedybden vurderer kommunen, at det ikke er muligt at retablere området til naturtypen eng. Det vurderes, at den største naturværdi opnås ved at efterlade området til naturlig succession, dog med det vilkår, at vandfyldte lavninger ikke må være dybere en 1 meter. De lavvandede lavninger vil kunne udgøre værdifulde leve- og ynglelokaliteter for padder.

Der stilles vilkår om, at størstedelen af området efterlades med åbne lerflader. Det forventes, at der på de lerflader, hvor tilgængeligheden af næringsstoffer er lav, forholdsvis hurtigt vil indfinde sig en varieret vegetation.

Vilkårene for efterbehandling gælder også for de to arealer, hvor der ikke i dag ikke er beskyttet natur. Det forventes, at der også vil udvikles natur i de områder.

Samlet set vurderer Sønderborg Kommune, at der i den konkrete sag kan meddeles dispensation til at indvinde ler i et område med beskyttet natur.

Øvrige forhold

Tilladelse til indvinding af råstoffer meddels af Region Syddanmark. Efterbehandlingsplanen tinglyses.

Dispensationen fra naturbeskyttelsesloven gælder i tre år.

Klage

Kommunens afgørelse kan inden 4 uger fra offentliggørelsen ankes til Natur- Miljøklagenævnet, jf. klagevejledning.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Hvis du ikke umiddelbart efter klageperiodens udløb har modtaget besked fra Sønderborg Kommune om, at der er klaget over afgørelsen, kan tilladelsen udnyttes.

Hvis du har spørgsmål til afgørelsen, er du velkommen til at kontakte mig.

Venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Stine Jacobsen".

Stine Jacobsen
Telefon 8872 6642
sjac@sonderborg.dk

Kopi til

Naturstyrelsen, nst@nst.dk
Dansk botanisk forening, rasmusfuglsangfrederiksen@gmail.com
Dansk Fritidsfiskerforbund, teamstr@gmail.com
Dansk sportsfiskerforbund, lbt@sportsfiskerforbundet.dk
Danmarks naturfredningsforening, dnsoenderborg-sager@dn.dk
Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk
Dansk Ornitologisk Forening, lokal: soenderborg@dof.dk
Friluftsrådet, lokal: ecmatzen@privat.dk
LandboSyd, Åbenrå, info@landbosyd.dk
Landwirtschaftlicher Hauptverein, Tinglev, lhn@lhn.dk
Sønderjysk Landboforening, Vojens, slf@slf.dk
Sønderjysk Familielandbrug, dsh@lrs.dk

Bilag:

Bilag 1: Oversigt

Bilag 2: Jordartskort

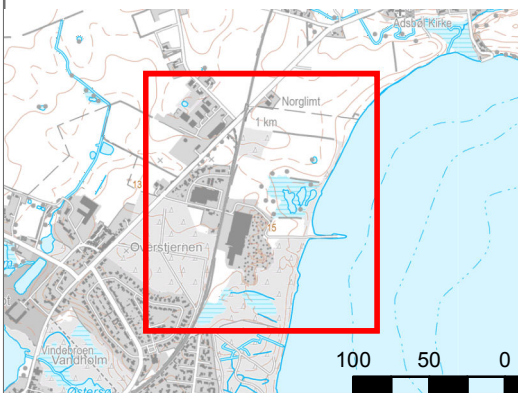
Bilag 3: Graveplan, område 2

Bilag 4: Klagevejledning

Ansøgning om dispensation til indvinding af ler
 Gråsten Teglværk
 Bilag 1

Signaturforklaring

- ansøgning
- Jordstykke

Beskyttede naturtyper

- Eng
- Hede
- Mose
- Overdrev
- Strandeng
- Sø

Kortbilag
 Luftfoto 2015
 Afdeling
 Naturafdelingen
 Sagsbehandler: SJ
 Dato: Marts 2016

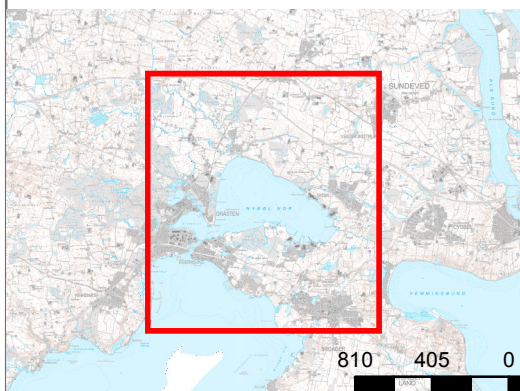

100 Meters 1:5.000

Ansøgning om dispensation til indvinding af ler
Gråsten Teglværk
Bilag 2

Signaturforklaring

- ansøgning
- Jordartskort - GEUS**
- FG - Ferskvandsgrus
- FL - Ferskvandsler
- FP - Ferskvandsgryte
- FT - Ferskvandstørv
- HP - Saltvandsgryte
- TS - Ferskvandssand
- DG - Smeltvandssand
- DS - Smeltvandssand
- DL Smeltvandssler
- MG - Morænegrus
- MS - Morænesand
- ML - Moræneler
- BY - Byområde
- S - Sand
- X - Ukendt lag, oplysninger mangler

Kortbilag
WMS
Afdeling
Naturafdelingen
Sagsbehandler: SJ
Dato: Marts 2016

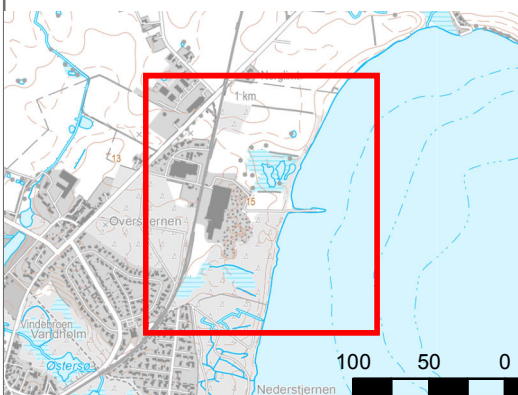

810 Meters 1:40.000

Ansøgning om dispensation til indvinding af ler
 Gråsten Teglværk
 Bilag 3

Signaturforklaring

 ansøgning

Beskyttede naturtyper

 Eng

 Hede

 Mose

 Overdrev

 Strandeng

 Sø

Kortbilag

Luffoto 2015

Afdeling
 Naturafdelingen

Sagsbehandler: SJ

Dato: Marts 2016

Klagevejledning Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 951 af 3. juli 2013)

Hvad kan der klages til Natur- og Miljøklagenævnet over? - § 78

Der kan klages over afgørelser truffet af Sønderborg Kommune

Hvem kan klage? - § 86

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Natur- og Miljøklagenævnet kan kræve dokumentation for foreningers og organisationers klageberettigelse. Naboer og ejere af ejendomme omkring den ejendom, som afgørelsen vedrører, er ikke klageberettigede efter naturbeskyttelsesloven.

Hvordan klager man? - § 87

Klage over afgørelser indgives skriftligt til den myndighed, der har truffet afgørelsen, ved brug af Klageportalen, www.nmkn.dk. I særlige tilfælde kan man blive undtaget fra kravet om at klage via Klageportalen, se vilkårene på www.nmkn.dk. Klagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Sønderborg Kommune, der videresender den til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet opkræver et klagegebyr på 500 kr. Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist .

Frist for at indgive klage - § 87

Klage skal være indgivet inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen fra bekendtgørelsen.

Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Virkning af en klage - § 87

Hvis der klages rettidigt, må en tilladelse ikke udnyttes, før klagen er afgjort, medmindre Natur- og Miljøklagenævnet bestemmer andet.

Indbringelse for domstolene - § 88

Et eventuelt sagsanlæg skal være anlagt inden 6 måneder efter afgørelsen er meddelt eller offentliggjort. Hvis du ønsker at indbringe Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse for domstolene, skal sagen være anlagt inden 6 måneder efter, at Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er meddelt.

Uanset om der anlægges retssag, er man forpligtet til at rette sig efter Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse, indtil domstolen måtte bestemme noget andet.